

Program wychowawczo-profilaktyczny
Zespół Szkół Samorządowych
w Prymusowej Woli
rok szkolny 2023/2024

Program wychowawczo-profilaktyczny
Zespół Szkół Samorządowych
w Prymusowej Woli
rok szkolny 2023/2024

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe* (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm.).

Program wychowawczo-profilaktyczny to kompleksowy zbiór działań o charakterze wychowawczym oraz profilaktycznym. Tworzony jest w oparciu o diagnozę potrzeb oraz problemów występujących w danej społeczności szkolnej i odpowiada na nie. Wszystkie działania w zakresie profilaktyki są dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów i skierowane do nich, ich rodziców, a także nauczycieli. Podstawową funkcją programu wychowawczo-profilaktycznego jest dbałość o ustrukturalizowany proces wychowania i zapobiegania zachowaniom ryzykownym wśród dzieci i młodzieży.

Działalność wychowawczo-profilaktyczna w szkole polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowego stylu życia oraz wspomagania uczniów i wychowanków w ich rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

- fizycznej – zdobycie wiedzy i umiejętności, które pozwalają na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowanie zachowań prozdrowotnych,
- psychicznej – zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmocnieniu zdrowia własnego oraz innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia,
- społecznej – kształtowanie postawy otwartej w życiu społecznym.

Diagnoza środowiska szkolnego i sytuacji wychowawczej

Każdego roku w placówce oświatowej przeprowadzana jest diagnoza środowiska – jego bieżących potrzeb w zakresie podejmowanych działań wychowawczych i profilaktycznych. Podstawą prowadzonego rozpoznania są:

- spostrzeżenia wychowawcy na temat uczniów, z którymi prowadzi zajęcia lekcyjne i wychowawcze,
- wywiady, analiza dokumentów, obserwacje uczniów, badania socjometryczne, które służą wskazaniu obszarów wymagających szczególnego wsparcia,
- badania ankietowe, skierowane do rodziców oraz uczniów, dotyczące ich oczekiwań w zakresie realizacji treści wychowawczych i profilaktycznych.

Przy opracowaniu zakresu wychowawczego programu należy uwzględnić potrzeby uczniów wynikające z:

- pracy nad systemem wartości w oparciu o wybrane przez społeczność szkolną priorytetowe wartości, takie jak: uczciwość, tolerancja, empatia, patriotyzm, szacunek dla siebie i innych, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista,
- propozycji działań o charakterze wychowawczym, których autorami są rodzice, uczniowie oraz nauczyciele,
- tradycji i świąt związanych z kalendarzem oraz z czczeniem pamięci o bohaterze szkoły.

W przypadku części profilaktycznej programu jego zakres powinien skupiać się na konkretnych potrzebach społeczności szkolnej. Wśród problemów, które należy wziąć pod uwagę, są: bezpieczeństwo psychiczne i fizyczne dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym.

Współpraca

Program wychowawczo-profilaktyczny jest realizowany w oparciu o współpracę rodziców, uczniów i nauczycieli, a także wsparcie specjalistów zatrudnionych w lokalnych instytucjach pomocowych. Współpraca z rodzicami jest realizowana poprzez:

- zapoznanie rodziców z: zadaniami i zamierzeniami dydaktyczno-wychowawczymi w danej klasie i szkole, przepisami dotyczącymi zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, organizacją opieki psychologiczno-pedagogicznej oraz harmonogramem zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkołę,
- udział rodziców w podejmowaniu decyzji istotnych dla pracy szkoły,
- organizację warsztatów oraz pogadarek na temat problemów wychowawczych,
- indywidualne spotkania z rodzicami, których celem jest podjęcie z nimi współpracy.

Rodzice:

- uchwalają w porozumieniu z radą pedagogiczną program wychowawczo-profilaktyczny,
- wspierają dziecko we wszystkich sferach jego życia, zapewniając mu poczucie bezpieczeństwa fizycznego oraz psychicznego,

- wspierają wychowawców i nauczycieli w podejmowanych przez nich działaniach, służą wiedzą, doświadczeniem i pomocą,
- aktywnie uczestniczą w życiu szkoły, włączając się w organizację uroczystości, wycieczek, imprez,
- dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego, organizując dziecku czas wolny poza szkołą.

Wychowawcy i nauczyciele:

- opracowują i realizują przy współpracy rodziców szkolny program wychowawczo-profilaktyczny, kształcą i wychowują dzieci w duchu tolerancji i patriotyzmu,
- prowadzą dokumentację związaną z procesem wychowania,
- starają się poznać sytuację rodzinną i osobistą ucznia, dążą do rozpoznania potencjału psychospołecznego oraz intelektualnego swoich podopiecznych, dostosowują w praktyce metody, formy pracy oraz wymagania edukacyjne do specyficznych potrzeb ucznia,
- dbają o prawidłową integrację społeczności klasy oraz szkoły,
- wykorzystują potencjał grupy do wspierania jej członków w rozwoju psychospołecznym, promują osiągnięcia klasy i pojedynczych uczniów,
- wspólnie z pedagogiem zabiegają o różne formy pomocy wychowawczej i materialnej dla uczniów,
- wspierają swoją postawą i działaniami pedagogicznymi rozwój psychofizyczny uczniów, ich zdolności i zainteresowania, inspirują do twórczych poszukiwań, aktywności i samodzielności,
- dbają o poczucie bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego ucznia w szkole, a w szczególności w zespole klasowym, reagują na wszelkie przejawy nietolerancji, dyskryminacji,
- wspierają rozwój uczniów i proces ich usamodzielniania się,
- wnioskuje o objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, udzielają pomocy w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych w oparciu o rozpoznane potrzeby uczniów, integrują działania szkoły i rodziców w tym zakresie,
- współdziałają z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka, lokalnym zapleczem pomocowym, organami ścigania oraz wymiarem sprawiedliwości.

Uczniowie:

- uczestniczą w opiniowaniu dokumentów szkolnych – statutu, programu

wychowawczo-profilaktycznego,

- współtworzą społeczność szkolną i aktywnie wykorzystują swoje prawo do samorządności,
- są autorami i współorganizatorami uroczystości szkolnych, biorą czynny udział w wycieczkach oraz imprezach szkolnych,
- dążą do uwewnętrznienia sobie obowiązujących norm, przestrzegają zasad w codziennym życiu, szanują prawa innych członków społeczności szkolnej,
- kierują swoim rozwojem psychospołecznym i intelektualnym, stają się coraz bardziej samodzielni.

Praca zespołowa

Program profilaktyczno-wychowawczy zawsze powinien być tworzony poprzez zespół utworzony z nauczycieli, wychowawców oraz specjalistów zatrudnionych w szkole. Pozwala to na uzyskanie wartości dodanej, która wynika z różnych systemów poznawczych członków zespołu. Indywidualny zasób wiedzy i doświadczeń wyzwala prawo synergii, a przez to wzbogaca zakres tworzonego materiału o unikalne treści. Praca zespołowa powinna mieć charakter warsztatowy i aktywizować wszystkie osoby biorące udział w tworzeniu projektu.

Wyznaczanie celów

Kluczowym działaniem w tworzeniu programu wychowawczo-profilaktycznego jest wyznaczenie jego celów. Powinny one bezpośrednio wynikać z diagnozy i odpowiadać na aktualne potrzeby społeczności szkolnej. Ich realizacja musi uwzględniać możliwości lokalowe i personalne placówki oraz jej lokalne zaplecze pomocowe. Cele ogólne powinny uzupełniać zoperacjonalizowane cele szczegółowe. Pozwala to w dużym stopniu na późniejszą ich weryfikację w procesie ewaluacji.

Sposoby realizacji

Podjęmowane działania w ramach programu wychowawczo-profilaktycznego powinny mieć usystematyzowany charakter planu, którego podstawą jest realizacja celów na najbliższy rok szkolny. Zasadne jest, aby do wykonania każdego działania była wyznaczona konkretna osoba (lub zespół). Dobór działań i programów do realizacji musi uwzględniać ramy czasowe, jakimi dysponuje szkoła, i uwzględniać wszystkie funkcje placówki.

Profilaktyka

W wyniku przeprowadzonej diagnozy wyróżniono następujące obszary wymagające

szczególnej uwagi w zakresie profilaktyki:

- profilaktyka uzależnień w obszarze alternatywnych środków psychoaktywnych (dopalacze),
- profilaktyka zachowań przemocowych w obszarze uwewnętrznienia przestrzegania norm społecznych oraz prawnych,
- profilaktyka zaburzeń odżywiania (bulimia, anoreksja).

Cele ogólne

1. Kształtowanie u uczniów: poczucia tożsamości narodowej, przynależności do społeczności szkolnej, lokalnej i regionalnej; zachowań prozdrowotnych; postawy asertywności – zapobieganie wchodzeniu w zachowania ryzykowne, związane z przyjmowaniem środków psychoaktywnych; postawy zdrowego stylu życia – zapobieganie zaburzeniom odżywiania; umiejętności komunikowania się z rówieśnikami oraz dorosłymi w sytuacjach trudnych i konfliktowych; umiejętności koniecznych do przedstawiania swoich oczekiwań w sposób pozbawiony agresji.
2. Organizacja czasu wolnego w oparciu o programy alternatyw, harcerstwo, koła: sportowe, wolontariatu, historyczne.
3. Uwewnętrznianie postaw proekologicznych – szacunku do przyrody.

Sposób realizacji celów programu

Cele ogólne	Cele szczegółowe	Sposoby realizacji	Osoba odpowiedzialna
Kształtowanie poczucia tożsamości narodowej, przynależności do społeczności szkolnej, lokalnej i regionalnej oraz grupy zawodowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna symbole narodowe, flagę, godło oraz słowa hymnu narodowego, • rozumie znaczenie symboli narodowych, • potrafi okazać należny szacunek dla symboli narodowych, wie, w jakiej postawie śpiewa się hymn narodowy, • zna swoje prawa i obowiązki w szkole i rodzinie, 	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja i uczestnictwo w uroczystościach o charakterze szkolnym i państwowym, akademii z okazji świąt narodowych, religijnych, integrujących społeczność lokalną, • nabycie umiejętności śpiewania hymnu państwowego <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> podczas lekcji muzyki, • umieszczanie na kartach kroniki szkolnej wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele wychowawcy, • nauczyciel muzyki, • nauczyciel historii, • KGW, • OSP, • nauczyciel doradztwa zawodowego, • pedagog specjalny.

	<ul style="list-style-type: none"> • integruje się z rówieśnikami, • bierze aktywny udział w życiu szkoły i społeczności lokalnej, • zna najbliższą okolicę, stolicę i inne polskie miasta, • dba o Miejsca Pamięci w najbliższej okolicy, • zna sylwetki słynnych Polaków oraz lokalnych bohaterów, • zna oferty szkół ponadpodstawowych, • planuje swoją karierę zawodową. 	<p>związanych ze świętami szkoły oraz państwowymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywność w życiu szkoły i społeczności lokalnej, • odwiedzanie i sprzątanie Miejsc Pamięci w najbliższej okolicy. • Spotkanie z pracownikami Powiatowego Urzędu Pracy. 	
<p>Kształtowanie zachowań prozdrowotnych oraz postawy asertywności, zapobiegające wchodzeniu w zachowania ryzykowne, związane z przyjmowaniem środków psychoaktywnych</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna zagrożenia związane z niekontrolowanym przyjmowaniem środków psychoaktywnych, • rozumie zasadność umiejętnego odmawiania podejmowania zachowań ryzykownych polegających na przyjmowaniu dopalaczy oraz innych środków alternatywnych, w tym lekarstw, paleniu papierosów (w tym e-papierosów), • wie, w jaki sposób przeciwstawić się presji grupy rówieśniczej, • potrafi zastosować 	<ul style="list-style-type: none"> • warsztaty, pogadanki, • Program edukacyjno-zdrowotny „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie” zaproponowany przez Powiatowy Inspektorat Sanitarno-Epidemiologiczny w Opocznie, a realizowany na lekcjach biologii, 	<ul style="list-style-type: none"> • pedagog szkolny, • psycholog szkolny, • poradnia PPP • nauczyciel biologii, • pedagog specjalny.

	techniki zachowań asertywnych.		
Kształtowanie umiejętności komunikowania się z rówieśnikami oraz dorosłymi w sytuacjach trudnych i konfliktowych	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna sposoby akceptowalnego sposobu wyrażania swoich uczuć i emocji, • wie, jak konstruktywnie rozwiązywać sytuacje sporne i konfliktowe, • potrafi nazywać emocje, które towarzyszą mu podczas sytuacji trudnych i konfliktowych 	<ul style="list-style-type: none"> • udział w warsztatach organizowanych przez PPP, • udział w zbiórkach harcerskich, kołach zainteresowań, np. sportowym, wolontariacie, • uczestniczenie w pogadankach na godzinach wychowawczych w klasach VI – VIII, • zajęcia poświęcone świadomemu wyrażaniu emocji w ramach pracy pedagoga szkolnego i specjalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele prowadzący koła zainteresowań, • specjalista poradni psychologiczno-pedagogicznej, • wychowawcy klas, • pedagog szkolny, • pedagog specjalny.
Organizacja czasu wolnego oraz kreowanie zdrowego stylu życia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, jak można kreatywnie spędzać czas wolny, • potrafi dopasować sposób spędzania wolnego czasu do swoich zainteresowań, • rozumie wpływ zdrowego stylu życia na kondycję fizyczną i psychiczną, • spędza czas wolny w sposób aktywny i kontrolowany, nabywając umiejętności prozdrowotnych i integrując się z pozytywną grupą rówieśniczą. 	<ul style="list-style-type: none"> • pogadanki na godzinach wychowawczych na temat czynnego wypoczynku w czasie wolnym, • konkursy/działania dotyczące zdrowego stylu życia, • organizowanie zajęć pozalekcyjnych, np. sportowych, • organizowanie zajęć w terenie, wycieczek pieszych, rowerowych, wspólnych ognisk, • oferta ferii zimowych i wyjazdów wakacyjnych organizowanych i finansowanych przez 	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele wychowawcy, • nauczyciele przedmiotów, • GOPS.

		GOPS.	
Kształtowanie u uczniów postawy bezpiecznego i zdrowego stylu życia (zapobiegającego zaburzeniom odżywiania)	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, jak postępować w sytuacjach zagrożenia pożarowego, • zna zasady bezpiecznego zachowania w szkole, w czasie odwozów i dowozów oraz w czasie wolnym, • wie, jak zdrowo się odżywiać, • potrafi skomponować zdrowy posiłek, • rozumie, w jaki sposób zachować zdrowy wygląd, przestrzegając zasad diety, • uczestniczy w zajęciach pozwalających na zdrowy i wysportowany wygląd 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestnictwo w pogadankach o bezpieczeństwie i higienie, zdrowym trybie życia, zasadach ewakuacji, • próbna ewakuacja z budynku szkolnego w razie zagrożenia pożarowego, • planowanie zdrowego jadłospisu, • dofinansowanie dożywiania uczniów w szkole. 	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele wychowawcy, • nauczyciel biologii, • nauczyciel techniki, • nauczyciel wychowania fizycznego, • pielęgniarka, • stomatolog, • GOPS.
Uzewewnętrznianie postaw proekologicznych szacunku dla przyrody	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie, dlaczego dbałość o przyrodę jest ważna również dla istnienia człowieka, • potrafi korzystać z uroków przyrody, dbając o jej piękno, • wie, jakie podejmować działania, aby chronić otaczającą przyrodę. 	<ul style="list-style-type: none"> • wycieczki po okolicy, do parku, lasu, spotkania z leśniczym, dokarmianie ptaków i zwierząt, • udział w akcjach: Sprzątanie świata, Dzień Ziemi, 	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele wychowawcy, • nauczyciel biologii, • nauczyciel geografii.
Kształtowanie u uczniów umiejętności koniecznych do	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie, że są inne sposoby niż realizacja swoich potrzeb poprzez 	<ul style="list-style-type: none"> • pogadanka z klasami VII i VIII „Przestrzegam przepisów prawa”, „Odpowiedzialność karna i 	<ul style="list-style-type: none"> • inspektor policji ds. nieletnich, • pracownik poradni

<p>przedstawiania swoich oczekiwań w sposób pozbawiony agresji</p>	<p>zachowania przemocowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, w jaki sposób zapanować nad trudnymi emocjami, • zna konsekwencje, jakie będzie musiał ponieść w sytuacji używania przemocy, • potrafi zrealizować swoje potrzeby bez użycia agresji. 	<p>bezpieczeństwo wśród dzieci młodzieży”,</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzona przez pracownika POLICJI, • pogadanki na godzinach wychowawczych, • rozmowy indywidualne z uczniami według potrzeb. 	<p>psychologiczno-pedagogicznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pedagog szkolny, • nauczyciele wychowawcy, • pedagog specjalny.
---	--	---	--

Współpraca z instytucjami zewnętrznymi:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opocznie.
  - zaplanowane warsztaty dla uczniów:
    - „Relacje, które łączą. Budowanie relacji w zespole klasowym”,
    - „Akceptacja w grupie rówieśniczej”
    - „Wirtualny świat – zagrożenia”,
    - „Wyłącz hejt – cyberprzemoc”
  - zaplanowane warsztaty dla rodziców:
    - „Uzależnienia cyfrowe dzieci i młodzieży”,
  - zaplanowane warsztaty dla nauczycieli:
    - „Radzenie sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym”.
2. Policja – współpraca z dzielnicowym z terenu szkoły.
  - zaplanowana pogadanka dla uczniów klas VI-VIII:
    - „Przestrzegam przepisów prawa” .
    - „Odpowiedzialność karna i bezpieczeństwo wśród dzieci młodzieży”
  - zaplanowane spotkanie dla rodziców:
    - „Konsekwencje prawne niewłaściwych zachowań dzieci i młodzieży”.
3. Powiatowy Inspektorat Sanitarno-Epidemiologiczny w Opocznie.
  - zaplanowane działania:
    - Program „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”.
4. Ośrodek Zdrowia w Sławnie – opieka pielęgniarki środowiskowej i stomatologa.
5. Związek Harcerstwa Polskiego – Hufiec Opoczno (zbiórki harcerskie na terenie szkoły).
6. Straż Pożarna – OSP w Prymusowej Woli, PSP w Opocznie – próbna ewakuacja, pokazy strażackie, Piknik Rodzinny, konkursy plastyczne związane z tematyką zagrożeń pożarami.

7. Koło Gospodyń Wiejskich w Prymusowej Woli – integracja podczas spotkań w szkole, np. uroczystości szkolne, Piknik Rodzinny, itp.
8. Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie – współpraca z nauczycielem doradztwa zawodowego, pedagogiem specjalnym.
9. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławnie – współpraca z dyrektorem szkoły i wychowawcami według potrzeb.

Ewaluacja programu

Informacje na temat efektywności programu pochodzą od grupy badawczej. Służą głównie podnoszeniu jakości funkcjonowania placówki oraz poprawie klimatu społecznego, w którym wzrastają uczniowie. Wyciągane z ewaluacji wnioski stanowią podstawę przy opracowaniu celów, które wyznaczą szczegółowe działania na następny rok szkolny.

Narzędzia ewaluacji, które mogą być wykorzystane do sprawdzenia efektywności prowadzonych działań: obserwacja uczestnicząca i zewnętrzna, wywiad swobodny, kierowany, ankieta, badanie socjometryczne, analiza szkolnej dokumentacji (ilościowa i jakościowa), analiza treści.

Grupa badawcza powinna być zróżnicowana i obejmować jak najwięcej różnych środowisk należących do społeczności szkolnej (uczniowie, nauczyciele, dyrektor, rodzice). Dobierając osoby do badania, należy pamiętać, że grupa badawcza musi się składać z osób, do których możemy dotrzeć. Aby była ona reprezentatywna, powinna liczyć nie mniej niż 30 proc. populacji. Wnioski wyciągnięte z badania powinny przekładać się na konkretne podejmowane w następnym roku szkolnym działania.